

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Претплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

У Сомбору, 30. Септембра 1899. године.

БОГ ДЕЧЈИ ПРИЈАТЕЉ.

— Патер Север Рауе. —

(Свршетак)

Држећи се тога свога упоређења и имајући вазда пред очима сврху своју, учитељ довикује дванаесторици ученика својих: „со је добра“, у ње је неописано дејство, како већ рекох, ако пак со обљутави, чим ће се осолити; чим ће се она дотерати. Овим речима хтеде он у срце дирнути своје избранике, пробудити у њих најузвишенију свест, отворити им очи. Зар они нису позвани, да као со земљи, другим речима скроз прожмани сољу, сама со, не само буду богоугодна жртва, него и да другима, васцеломе свету даду од своје соли зарад спасења. Шта би било, када би ова со, којој је намењен тако узвишени посао, изгубила своју силу, кад би постала неслана? Не би се нашло средство, да се изгубљена снага поврати, те не само да би апостоле задесио ненакнадив губитак, него цео свет.

Тога ради завршава божански дечји пријатељ своје назоре озбиљно опомињући ученике своје: „имајте со у себи“, а то ће рећи будите као и деца и „имајте мир међу собом“ (Марко 9, 50; Колошанима посланица 4, 6). Када би апостоли, та со земљина, неслани били, били би заправо презрени, а баш су се презрења и бојали као што се види из њихове распре. Та со неслана није ни за гној земљи (Лука 14, 35) него за бацање, да је газе људи. Узимају ли апостоли со у себи, пожртвовне љубави према Богу, тада ће бити међу њима и узајамне пожртвовне љубави, која је најчвршћи темељ узајамнога мира, јер кад се каже да неко с неким „умаче у једно солило“, то значи, да је с њим везан везом нераскидног пријатељства. Настојте дакле, Исус хтеде рећи, да се један другом умилите скромношћу и понизношћу, да се узајмице пома-

WWW.UNIBR.SR

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

жете гонећи са прегоревањем себе самога све оно из срца свога, што би могло мир међу вама пореметити, што би вас кварило, побијало вам или сасвим тукло праву цену, а то се дешава, ако неко полаже на привидну вредност. Еле и опет им напомиње, да буду понизни као деца (Матеј 18, 4).

То понижавање и презирање себе самога, ма да изгледа пред људима лудо, још је *и со праве мудрости, мудрост пред Богом*, јер је мудрост Божја, мудрија од људи (I. Коринћанима 1, 25).

Колико је на срцу лежао божанском васпитачу овај мир и склад међу апостолима, показао је и у првосвештеничкој молитви својој. Као што је рекао, да сваки онај, који прима дете у име његово, и њега и оца прима, и да дете ваља гледати ради сина човечјега и ради воље оца небескога, тако исто и он у својој првосвештеничкој молитви ставља за углед својим апостолима апсолутно јединство међу њим и оцем. За њих се он молио нарочито да и међу њима влада нераскидна слога и једнодушност као међу њим и оцем. Ако је апостолска дужност да верне упућују на јединство, које је од оца за њих молио, онда пре свега ваља да они међу собом буду једно везом мира и љубави. Навластито апостолима беху управљене оне његове речи исказане на тајној вечери: „по том ће сви познати да сте моји ученици, ако узимате љубав међу собом“ (Јован 17, 35).

Напомињући апостолима својима, да имаду мир међу собом, враћа се земаљски дечји пријатељ последњи пут на узрок, због којег је избила свађа међу њима да би опомене његове што силније утецале.

Сомбор.

Милутин Гавриловић, свештеник.

ЗАДАЋА СРПСКОГ НАРОДНОГ УЧИТЕЉА.

Пише: Душан Катић, свршени уч. кандидат.

„Учитељ хоћу да будем!“ Ускликну бесмртни Песталоције, иза многих покушаја у раду за напредак свога народа.

Ту, као да је видео, да ће му бити поље најблагословеније у раду за добро свога народа, за опште добро — за добро човечанства.

И пошао је тим путем. Прошао је тим спасоносним пољем и назначио је путеве, којима би се могло ударати. Пружио је људима у руке огроман посао, да га изврше.

И заиста је велик посао, што га радници на том пољу имају обавити. Ако икојем народу, а оно српскоме, врло је потребно, да сврати поглед на прилике у којима се налази те, да прати сваки вањски покрет.

А ко, да му буде у томе путовођа? Ко треба, да лучом светлости разбија таму и да га светлим путем води? Ако нико други, а оно заиста учитељ.

Сваки човек ради за своје и опште добро; али ничији рад није толико судбоносан за народни живот, као што је рад учитељев; али ничији рад није ни тако многостран, као учитељев.

Васпитање човечје мора бити у опште у сагласности са природом његова живота и задацима истога. — Ови су пак разни, као: природни и то с физичкога гледишта, где је задатак човека: одржање индивидуалнога живота, одржање порода. Затим с психичкога гледишта, где је човеков задатак, да дух развије и усаврши. По томе друштвени задатак човеков, где се развијају: социјалне идеје, домољубље и хуманизам.

Најважнији је поред ових задатака човечјег живота и схватања, — филозофско, где се човечји живот посматра с гледишта естетскога, моралнога и религијскога, као што и наш Др. Бакић вели.

Поради тога и учитељ мора свој рад, према овим задацима човечјега живота удесити.

Три свете идеје има, да негује и развија у деци и то: 1. идеју хришћанства (православља) „где се тежи за идеалним уживањем у изједначењу с Богом и с Његовим угодницима“ (Бакић) 2. Идеју народности, где се тежи за напретком свога народа — народне индивидуалности. 3. Идеји целога човечанства (космополитизам).

Синувши прва идеја светом из источника светлости, озарила је цео род људски, али светле зраке спасоносне идеје загрејаше и Србина. И баш та идеја, — коју је Србин пригрлио — развила се у њему и тако учврстила, да је она једина била бедем одржања српскога рода.

Па, кад видимо од колике је важности хришћанство — св. православље нарочито — за Српство, то је учитељу, као носиоцу, спасоноснога светла, врло потребно, да тај свети пламен — на огњишту Српскога срца — науморно подгрева. С те стране нека човечји (дечји) дух развија.

То је основ моралне зграде, коју човек треба, да подиже.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Нека одгаја моралне људе, карактерне, поштене, јер то је страна, која показује човечје лице. „Љуби свога ближњег као сам себе“ вели св. писмо, није ли то најсавршенији морал?!

Учитељ треба, да развија љубав према своме ближњему. Затим љубав према ономе, што је свето, узвишено, вечито — према Богу.

Но човек не треба само да зна шта му ваља чинити, него и да има и вољу, да може то извршити. Учитељ нека опроба своју децу у делу, јер онда је постигао циљ. Човек може само таквим радом веровати, да одговара своме позиву и надати се, да је то спас човечанства.

Свакоме је учитељу у томе раду пространо поље, као и начини и средства, која му стоје на расположењу.

Но при свем том раду мора увек примером бити не само у теорији, него и у остваривању.

Покрај историје свештене, стоји му на расположењу и светска, а нарочито српска, где су историјске личности окружене врлинама. Та колико је примера где је Србин све жртвовао само да остане веран завету и св. православљу! Па и кад је свога непријатеља сузбио, није ли он опет као с братом живео?! Та у историји нигде спомена нема, да су Словени — а особито Срби — са заробљеницима круће поступали, него са осталим слободним људима. О дужностима, које мора вршити, не треба ни говорити — ту мора како рекох бити пример. Дом његов, нека се слика у њему а он у дому.

Покрај вере потребно је успоредо с тим, да учитељ развија и другу идеју — која је уско спојена с православљем — идеју народности.

Кад дете почме спознавати делове свога тела и говорити: ово је рука моја; кад каже „ја“ место трећег лица (нпр. своје име „Петар“), онда кажемо, да се у детету рађа свест а из овога самочуство (само осећање). Из овога пак родољубље.

Сваки народ развија идеју своје народности а нама је то најпотребније, јер је то заслон наше св. православне вере, чувар наше народне индивидуалности — српске нар. индивидуалности. С тога мора учитељ у деци развијати народносну идеју — идеју Српства. „Национално васпитање чува и снажи народне врлине а смањује и искорењује мане“ вели Др. Бакић, но и при васпитању националном треба пазити, да се развија „пансрбизам“ а не дати,

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

да се увуче партизанство у Срба, јер „Сувише развијена индивидуалност у Срба смета њиховој интелектуалној заједници“ (Бакић).

Да може неговати ову свету идеју, пружа му сваки предмет довољнога маха. Особито у повесници и земљопису може развити свој рад. Сваким чланком из учебника може развити на широко и дугачко.

Говори ли чланак о љубави нпр. материњој, одмах му ето пружа по која срп. нар. песма тип праве љубави материње. Говори ли у земљопису о којем крају где нема Срба, одмах га може упоредити са којим српским крајем. Сваки предмет пружа лакоће а да и не говоримо о историји српској, где је највише градива зато.

Уз ове мора учитељ развијати и трећу главну идеју, идеју хуманитета. Ова је идеја по својој снази савршена идеја, у којој су прве две.

Но скоро, да морамо више пазити на прве две, јер у данашње доба — доба борбе за национализам, не може још приступити свом снагом идеја човечанства — идеја, чију је заставу развио први њезин борац Спаситељ света.

Данас смо дакле присиљени развијати прво националну свест, а затим вишу — човечанску свест. Већ сама реч „љубав“ коју је изрекао Спаситељ изражава симпатију, поштовање напрама свакоме човеку. Учитељ треба да ову идеју негује представљајући му крајњу мету, којој сви гредимо. Нека развија што више у деци хумано чувство. Како љубав према своме, тако и према ближњему. Нека му облагорођава срце, племени душу и развија ум, јер чим је човек образованији, тим је снага хумана у њега у већем напону.

Негујући ове три св. идеје сазидаће цркву и ништа јој одолети не може. Човек ће бити човек.

ПОФТОРНА ШКОЛА И НАСТАВА ЈОЈ.

Посвећено: Учитељству српском.

(Наставак.)

По свему пертракританом изрецимо одлучно, да похађање пофторне школе за I. и II. годину у месецима од октобра*) до половине марта недељно по 5 часа — и то, понедеоником од пола пет до пола седам и четвртком од 8 до 11 часова; а од половине

*) Јер усљед пољског рада и министарског упутства од 1898. год. интензивно се од 1. октобра може отпочети.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

марта пак до 3 часа, од 8—11 четвртком да траје. За III-ћу годину у првим месецима недељно 4 часа и то, четвртком од 2—4, и суботом од 4—6 часа, а у другом периоду 2 часа суботом од 4—6 часа; а цело наставно време да траје 30 недеља.

Време дотично поделимо у I-вој и II-гој години на следеће наставне групе: 1. *Српско читање* (1-ве, 2-ге., 3-ће, 4-те, 5-те, 6-те недеље двапут; 7-ме једанпут; 8-ме двапут; 9-те једанпут; 10-те двапут; 11-те, 12-те, 13-те, 14-те и 15-те једанпут; 16-те двапут; 17-те двапут; 18-те, 19-те и 20-те двапут; 21-ве, 22-ге, 24-те, 26-те, 28-ме и 29-те по једанпут). — 2. *Мађарски* (сваке групе недеље и то, 1-ве, 3-ће, 5-те, 7-ме, 9-те, 11-те, 13-те, 15-те, 17-те, 19-те, 21-ве, 23-ће, 25-те и 27-ме недеље). — 3. *Рачун* (1-ве, 2-ге, 3-ће, 4-те, 5-те, 6-те, 7-ме, 9-те, 10-те, 11-те, 12-те, 13-те, 14-те, 15-те, 16-те, 17-те, 18-те и 19-те недеље по једанпут; 20-те, и 21-ве двапут а после од 22—30-те опет по једанпут). — 4. *Пољопривреда* (недељно по један час и то, 2-ге, 3-ће, 4-те, 5-те, 6-те, 7-ме, 8-ме, 9-те, 10-те, 11-те, 13-те, 14-те, 15-те, 16-те, 17-те, 19-те, 21-ве, 23-ће, 25-те, 27-ме, и 29-те недеље). — 5. *Писмени састави* (по једанпут 1-ве, 2-ге, 4-те, 6-те, 7-ме, 8-ме, 9-те, 10-те, 11-те, и 13-те недеље, 14-те двапут, 15-те и 16-те једанпут, 18-те двапут, а за тим 20-те, 22-ге, 24-те, 26-те и 28-ме по једанпут). А у III-ћој години: 1. *Српско читање* (1-ве недеље двапут, затим 2-ге, 3-ће, 4-те, 5-те, 6-те, 7-ме, 8-ме, 9-те, 10-те, 11-те, 13-те, 14-те, 15-те, 16-те, 17-те, 18-те, 20-те, 21-ве, 25-те, 28-ме, 30-те, по један пут). — 2. *Мађарски* (недељно по једанпут и то, 1-ве, 3-ће, 4-те, 6-те, 7-ме, 9-те, 11-те, 13-те, 15-те, 17-те, 18-те и 21-ве недеље. — 3. *Рачун* (недељно једанпут и то, 3-ће, 5-те, 7-ме, 9-те, 11-те, 13-те, 14-те, 15-те, 17-те, 19-те, 22-ге, 24-те, 27-ме и 29-те недеље). — 4. *Пољопривреда* (недељно једанпут и то 2-ге, 3-ће, 5-те, 7-ме, 8-ме, 9-те, 11-те, 13-те, 15-те, 16-те, 17-те, 19-те, 20-те, 21-ве, 23-ће, 25-те, 27-ме и 29-те недеље). — 5. *Устав* (такође недељно по једанпут и то, 2-ге, 4-те, 5-те, 6-те, 8-ме, 10-те, 12-те, 14-те, 16-те, 18-те, 19-те, 20-те, 21-ве, 22-ге, 24-те и 26-те недеље) — и 6. *Писмени састави* (недељно једанпут и то. 1-ве, 2-ге, 4-те, 6-те, 8-ме, 10-те, 12-те, 14-те, 16-те, 18-те, 20-те, 23-ће, 26-те и 28 недеље). Тако, да би нам почев од почетка године диспозиција часова била следећа: последње недеље септембра месеца уписивање, а одма почетком октобра редовна настава и то:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У I-ој и II-ој години :

	1. недеља,	1. час,	српско читање*)
	"	2. "	мађарски
	"	3. "	рачун
	"	4. "	писмени састави
	"	5. "	српско читање.
2.	"	6. "	српско читање
	"	7. "	писмени састави
	"	8. "	рачун
	"	9. "	пољопривреда
	"	10. "	српско читање.
3.	"	11. "	српско читање
	"	12. "	мађарски
	"	13. "	рачун
	"	14. "	пољопривреда
	"	15. "	српско читање.
4.	"	16. "	српско читање
	"	17. "	писмени састави
	"	18. "	рачун
	"	19. "	пољопривреда
	"	20. "	српско читање.

У III-ој години :

1. час,	српско читање
2. "	мађарски
3. "	српско читање
4. "	писмени састави.
5. "	српско читање
6. "	устав
7. "	писмени састави
8. "	пољопривреда.
9. "	српско читање
10. "	мађарски
11. "	рачун
12. "	пољопривреда.
13. "	мађарски
14. "	устав
15. "	писмени састави
16. "	српско читање.

Н о в е м б а р.

5. недеља,	21. час,	српско читање
"	22. "	мађарски
"	23. "	рачун
"	24. "	пољопривреда
"	25. "	српско читање.
6. "	26. "	српско читање
"	27. "	писмени састави
"	28. "	рачун
"	29. "	пољопривреда
"	30. "	српско читање.
7. "	31. "	српско читање
"	32. "	мађарски
"	33. "	рачун
"	34. "	писмени састави
"	35. "	пољопривреда.

17. час,	српско читање
18. "	устав
19. "	рачун
20. "	пољопривреда.
21. "	српско читање
22. "	писмени састави
23. "	устав
24. "	мађарски.
25. "	српско читање
26. "	мађарски
27. "	рачун
28. "	пољопривреда.

*) Стављам, као да би у понедељак почео наставу, а време рачунам по нашем календару.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

8. недеља,	36. час,	српско читање	29. час,	српско читање
"	37. "	писмени састави	30. "	пољопривреда
"	38. "	рачун	31. "	устав
"	39. "	пољопривреда	32. "	писмени састави.
"	40. "	српско читање.		

Д е ц е м б а р .

9. недеља,	41. час,	српско читање	33. час,	српско читање
"	42. "	мађарски	34. "	мађарски
"	43. "	рачун	35. "	рачун
"	44. "	писмени састави	36. "	пољопривреда.
"	45. "	пољопривреда.		
10. "	46. "	српско читање	37. "	српско читање
"	47. "	писмени састави	38. "	писмени састави
"	48. "	рачун	39. "	устав
"	49. "	пољопривреда	40. "	мађарски.
"	50. "	српско читање.		
11. "	51. "	српско читање	41. "	српско читање
"	52. "	мађарски	42. "	мађарски
"	53. "	рачун	43. "	рачун
"	54. "	пољопривреда	44. "	пољопривреда.
"	55. "	писмени састави*)		

Ј а н у а р .

12. недеља,	56. час,	српско читање	45. час,	писмени састави
"	57. "	рачун.**)	46. "	устав.
13. "	58. "	српско читање	47. "	српско читање
"	59. "	мађарски	48. "	мађарски
"	60. "	рачун	49. "	рачун
"	61. "	пољопривреда	50. "	пољопривреда.
"	62. "	писмени састави.		
14. "	63. "	српско читање	51. "	рачун
"	64. "	писмени састави	52. "	писмени састави
"	65. "	рачун	53. "	устав
"	66. "	пољопривреда	54. "	српско читање.
"	67. "	писмени састави.		
15. "	68. "	српско читање	55. "	српско читање
"	69. "	мађарски	56. "	мађарски
"	70. "	рачун	57. "	рачун

*) Овде од децембра отпада време божићних ферије.

**) Празник „Богојављење“.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

15. недеља, 71. час, пољопривреда | 58. час, пољопривреда.
 „ 72. „ писмени састави.

Ф е б р у а р .

16. недеља, 73. час, српско читање	59. час, српско читање
„ 74. „ писмени састави	60. „ устав
„ 75. „ рачун	61. „ писмени састави
„ 76. „ пољопривреда	62. пољопривреда.
„ 77. „ српско читање.	
17. „ 78. „ српско читање	63. „ српско читање
„ 79. „ мађарски	64. „ мађарски
„ 80. „ рачун	65. „ рачун
„ 81. „ пољопривреда	66. „ пољопривреда.
„ 82. „ српско читање.	
18. „ 83. „ српско читање	67. „ српско читање
„ 84. „ писмени састави	68. „ устав
„ 85. „ рачун	69. „ мађарски
„ 86. „ писмени састави	70. „ писмени састави.
„ 87. „ српско читање.	
19. „ 88. „ српско читање	71. „ устав
„ 89. „ мађарски	72. „ мађарски
„ 90. „ рачун	73. „ рачун
„ 91. „ пољопривреда	74. „ пољопривреда.
„ 92. „ српско читање.	

М а р т .

20. недеља, 93. час, српско читање	75. „ писмени састави
„ 94. „ рачун	76. „ пољопривреда
„ 95. „ рачун	77. „ устав
„ 96. „ српско читање	78. „ српско читање.
„ 97. „ писмени састави	
21. „ 98. „ српско читање	79. „ мађарски
„ 99. „ рачун	80. „ пољопривреда
„ 100. „ пољопривреда	81. „ српско читање
„ 101. „ рачун	82. „ устав.
„ 102. „ мађарски.	
22. „ 103. „ српско читање	83. „ рачун
„ 104. „ рачун	84. „ устав.
„ 105. „ писмени састави*)	

*) 23-ће недеље почиње пољски рад, због тога бива похађање у I ој и II-ој години недељно по 3, а у III-ој години по 2 часа, као што напред рекох.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

23. недеља, 106. час, пољопривреда	85. час, писмени састави
„ 107. „ рачун	86. „ пољопривреда.
„ 108. „ мађарски.	

А п р и л.

24. недеља, 109. час, српско читање	87. час, рачун
„ 110. „ рачун	88. „ устав.
„ 111. „ писмени састави	
25. „ 112. „ пољопривреда	89. „ српски
„ 113. „ рачун	90. „ пољопривреда.
„ 114. „ мађарски.	
26. „ 115. „ српско читање	91. „ писмени састави
„ 116. „ рачун	92. „ устав.
„ 117. „ писмени састави	

М а ј.

27. недеља, 118. час, пољопривреда	93. час, рачун
„ 119. „ рачун	94. „ пољопривреда.
„ 120. „ мађарски.	
28. „ 121. „ српско читање	95. „ српско читање
„ 122. „ рачун	96. „ писмени састави.
„ 123. „ писмени састави	
29. „ 124. „ српско читање	97. „ рачун
„ 125. „ рачун	98. „ пољопривреда.
„ 126. „ пољопривреда.	
30. недеља: опште понављање.	99. час, српско читање и понављање устава.

Испит.

Испит.

Те би тако у течају целе године добили у I-вој и II-гој години

за српско читање	39	распоређених	часова,
за мађарски језик	14	„	„
за рачун	31	„	„
за пољопривреду	21	„	„
за писмене саставе	21	„	„

укупно горњих 126 часова;

а у III-ћој години за српско читање	23	распоређених	часова,
за мађарски језик	14	„	„
за рачун	14	„	„
за пољопривреду	18	„	„
за устав	16	„	„
за писмене саставе	14	„	„

укупно горњих 99 часова.

За наставу нужне учебнике никако не би за поједини предмет посеппе чинили. А не, због тога, што ученици по свршетку основних разреда, већ имају донекле основе објективног знања да могу ново аперцеписати; даље, што су деца код куће обвезнија и што нам је време врло одмерено. Већ дати им у руке читанку у којој нека им је сва настава концентрисана сем рачунице и писмених састава.

Посљедицом природе ученика, духа и тока нам наставе, дотична читанка нека је за сваку годину посеппе, а спољном и унутарњом израдом така, да му и касније у животу корисна домаћа енциклопедија буде. Те баш из овога узрока, да није умотвор једнога лица, већ било овако иницијативом сл. збора, или приватном везом али свакако више њих, који ће градиво међу собом по способности поделити те по предметима обрадити.

(Наставиће се.)

ВИШЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ У СЕВЕРНИМ ДРЖАВАМА У ЕВРОПИ.

Задатак данашње наставе и васпитања је, да се човек тако изобрази, да може заузети оно место у овом великом свету, које му је опредељено и сав свој рад да тако удеси, да може потпуно одговарати свакој дужности према себи, својима и према друштву људском. Због великог напретка који нам је деветнаести век собом донео, није баш лак посао постићи то. Задатак тај није у стању нико сâм решити. С поља мора ко год упливисати на човека, па да пробуди у њему душевне способности, још пре него што заузме положај у друштву људском. За решавање тог задатка има више начина. Према томе треба и образовање једног човека тако да је удешено, да буде толико способан да може достојно заузети оно место, које му је опредељено. То су већ многи људи увидели те према томе и поступају. Они дају своју децу тако васпитати, да од њих постану племенити очеви и матере, ваљани држављани и карактерни чланови друштва људског; но има и много родитеља који не ће да увиде важност таког васпитања, те наравно да не раде наметно. Они сами напусте своју децу, те постану неспособни у борби данашњег живота. С тога се и налази доста велика провалија која се не само на штету дотичних особа него и на штету државе и целог друштва људског све то већма шири. Још и сад

је свет на селу у васпитању и образовању доста заостао особито у земљама јужне и средње Европе. Са свим друкчије стоји код народа у северним земљама. Тамо је још одавна било ваљаних људи, који су свом народу давали оно што им је требало. Прожети родољубивим духом, задахнути истинском љубављу према свом народу, ти су људи себи у задатак ставили, да народу предоче, од колике је важности васпитање по живот човечји. Они су се уверили да дете од 13 година још није толико изображено, да се са тим знањем у животу може одржавати; они су говорили да васпитавати треба до 20. године живота и зато су подизали народне више школе.

Отац народних виших школа у северним државама је епископ *Северин Грунтвиц*, теолог, историчар и песник (1783--1872.). Оснивањем тих виших нар. школа или ратарских школа преобразио је он сав народни живот на северу. Са оним што су учени људи давали народу није био задовољан; то му је било врло мало. Његов идеал је био, човека изобразити са свим, све његове способности однеговати: љубав к отаџбини у срце усадити, неговати истиниту религиозност, човека ономе учити што ће му доцније требати. Главни предмети били су: матерњи језик и отачаствена повесница, па онда познавање закона државних. Међу наставним предметима био је и природопис, рачун, вртарство и пољоделство. За освежење тела предузимана је гимнастика и певање. Прва овакова школа основана је 1844. године. Те године 4. јула држане су велике свечаности у славу отварања прве народне више школе. Зими су се учили млади људи, а лети девојке у тим школама. Године 1864. после закључења мира било је у Данској 70 таквих народних — ратарских школа са 4500 ученика.

(Свршиће се.)

Д о п и с.

У Вуковару, 17. септембра 1899.

Двадесетпетгодишњица службовања школског надзорника Ивана Штангела у Вуковару. Дана 17. Септембра 1899. славило је учитељство сремске жупаније 25-годишњицу заслужнога рада на пољу народне просвете и народне школе свога обљубљенога школског надзорника поглавитог господина Ивана Штангела.

На дан прославе сабрао се леп број најврснијих учитеља сремске жупаније у нововуковарској школи, да ту прикаже свом миљенику најискре-

није и најтоплије жеље, да ту изрази поштовање према свом поглавару и да му изрече своју пријатељску љубав.

Око једанаест сати допраћен је слављеник изабраним изасланством, предвођеном по Г. Путнику учитељу из Руме, у нововуковарску школу, где га одушевљеним усклицима „Живио“ поздрависмо. Сада ступи пред јубилара поглавити господин жупанијски школски надорник Илија Радивојевић те га освоји следећим говором :

„Поглавити господине, кр. жупанијски школски надзорниче !

У староставним књигама учитељства жупаније сремске забиљежила је вриједна рука кроничара, да је Ваша поглавитост дана 17. септембра 1874. први пут отворила двери светилишта, народне школе, да по богоданом Вам одредијељењу примите на себе свети завјет народнога учитеља и васпитача, да на своје груди пригрлите оне нејаке малишане, које је брижљива мајка за ручицу довела да их повјери Вашој бризи и њези, Вашој љубави и милости, да их поучите закону божјем, да им просвјетлите ум и оплемените срце да их научите, како пјесник вели : „књигу штити и Богу се молити“.

Од тога, по прошлост Ваше поглавитости знаменитога дана протекло је пуно четврт столећа. У обичном људском животу овај размак времена јесте размеђа, на којој разумни људи застају, да испитају резултате свога дозадањег дјеловања, да процијене користи и штете, што га у низу година самосталнога рада привредише својој породици и људскоме друштву, да даду себи и другима рачуна јесу ли своје земаљско одредјељење по закону божјем проводили.

Али половина половине вијска у учитељској служби још је знаменитији одејек људскога живота. Знати цијенити важност учитељске службе није прецијењивање свога учитељскога положаја, већ нужно познавање оних чињеница, које на развитак народнога образовања и његове моралне кријепости моћног утјецаја имају. Учитељска служба везана је тешком одговорности напрама многим факторима ; напрама родитељима, јер нам повјеравају своје највеће и најдрагоценије благо ; напрама опћини и људском друштву, јер ови гледају у њима врне чланове своје ; напрама цркви, држави и владару, јер сви очекују од њих, да ће бити вијерни синови, неустрашими бранитељи престола и домовине.

Одговорност учитељства не траје само у садашњости, већ се протеже и на будућност. Јер, док је појединац одговоран за своја дјела за живота, учитеља ће пратити благослов или клетва и послуже смрти. Благослов, ако је однеговао генерацију пуну љубави за све што је племенито и узвишено, а ружна успомена пратиће га и с оне стране гроба, ако по несрећи није вршио свој узвишени позив онако, како се је завјерио Богу и закону. Дични јубилару ! Живо предање, савременици Твоји с поносом казују, да је Твоја учитељска служба била идеална ; живи свједоци гласно потврђују, да је Твоје дјеловање у винограду народног образовања било корисно и спасоносно по родитељски дом, цркву и државу ; Твој одлични положај пружа непобитне доказе, да си био узоран учитељ, примјеран васпитач и одличан раденик на пољу наше народне наставе, а дјела Твоја свједоче, да си позив свој свим жаром срца и душе љубио, и самопрегоријевањем вршио.

Поглавити господине! На освитку двадесетпетогодишњице одличног службовања Вашег, приступају Вам данас претставници учитељства жупаније сријемске, најљепши цвијет у вијенцу наше сталешке заједнице, да своме по положају најстаријем учитељском садругу поздрави то лијепо славље; да даде израза своје искрене радости, љубави и оданости своме старјешини; да се поклати идеалном претставнику оног учитељског поколења, које је својим устрајним радом и маром извојевало учитељском сталезу часно мјесто у грађанском животу, а народној школи прибавило сталне увјете, који се изједначују са модерном школом напредних културних народа, и да Вам од свег срца честита двадесетпетогодишњицу!

Са честитком спајају поштоватељи Ваши топлу молитву Богу, да Вас благослови кријепким здрављем на радост Ваше миле породице и многих пријатеља, а на корист и понос наше народне школе, којој тако предано служите, и њене просвјетне интересе заступате и промицете.

Слављениче, миљениче! Нека ти је честита и дуговјечна слава! Живио!“ Громогласно живио, разлегало се је школском двораном.

Дични је јубилар овим поздравним говором био ганут, па се најтоплије захвалио школском надзорнику погл. госп. Илији Радивојевићу, као и сакупљеном учитељству, које му је овом згодом толико поштовања и пријатељске љубави указало, да ће му дан његове двадесетпетогодишњице бити до смрти најмилија и најугоднија успомена.

Сада ступи пред дичног јубилара предсједник учитељског друштва котара земунског г Богољуб Максимовић, равнајући учитељ из Сурчина те прозбори:

„Поглавити господине и дични наш јубилару!

Дозволите и мени као предсједнику учитељског друштва котара земунског на данашњој прослави двадесетпетогодишњице Вашег учитељског службовања, да се придружим свим оним искреним жељама којима је Ваша поглавитост данашњим даном почашћена, па да Вам од стране цјелокупног учитељства котара земунског изразим највеће поштовање и да Вам зажелим кренка здравља и устрајне воље, да још много година порадите на нанредак и процват школе и учитељства.

Поглавити господине! Ја се ценим сретним и пресретним, што ми је срећа у део пала, да Вашој поглавитости пригодом оваковог свечаног тренутка до угодног знања ставити могу, да је учитељско друштво котара земунског, у спомен 10-годишњег Вашег надзорниковања, ценећи стечене заслуге, ценећи благотворни и успјешан рад Ваше поглавитости на пољу наше народне просвјете изабрано Вашу поглавитост у својој прољетној сједници у Сурчину, са највећим одушевљењем почасним чланом учитељског друштва котара земунског, те се тим већма радујем, да Вашој поглавитости могу на данашњи дан, пригодом прославе 25-годишњице Вашег учитељског службовања, пред многобројним Вашим поштоватељима предати ову почасну диплому са жељом да Вашу поглавитост Свемогући поживи много још година на дику и понос учитељства и школе.“

Сакупљено учитељство пропратило је овај говор са: „Живео јубилар!“

Дични јубилар био је овим говором и одликовањем ганут, те се најтоплије захвали учитељству котара земуноског на оваковом одликовању.

У један сат после подне сакупило се је учитељство, а на челу им слављеник са милостивом госпоњом супругом у гостионици код „Лава“ на заједнички банкет, који је текао у најлепшој забави, искићеној лепим здравцама и пјесмама.

У 6 сати одпратило је сво учитељство слављеника до стана, те му и овде кликнуло усхићено: „Живео!“ Дичному јубилару стигло је тога дана преко стотину брзојавних и писмених честитака од стране народнога учитељства, а осим тога и из најбољих и најодличнијих кругова, његових пријатеља и поштоватеља.

Учитељству ће сријемске жупаније заиста остати угодна успомена на овај дан, па и овом приликом придружујемо се свим оним искреним честитакама и жељама и кличемо слављенику.

Живео нам јубилару на дику и понос целога учитељства!

Учесник прославе.

Н Е К Р О Л О Г.

† **Никола Поповић** учитељ опште народне школе у Лежи-миру, преминуо је у 45. години живота свога 26. септембра т. г. Сахрањен је 28. септембра пре подне на лежимирском гробљу. Оплакује га супруга, брат и таст.

† **Софија Софиљ рођ. Јосић** бивша учитељица у Босни, преселила се у вечност код својих родитеља у Сомбору, дана 28. септембра о. г. у 25. години млађаног живота. Сахрањена је уз саучешће грађанства и мушке учитељске школе 29. септембра. Опроштајни говор држао је Светозар Радашин приправник IV. године. Оплакује ју супруг Јован Софиљ учитељ у Горажди у Босни, и родитељи Јефта и Јулијана Јосић.

† **Ћорђе Богосављевић** учитељ алибунарски, преселио се у вечност 29. септембра т. г. у 30. години живота. Сахрањен је 30. септембра по подне у Панчеву. Оплакује га отац и две сестре.

Мир праху њиховом! Вјечна им памјат!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Јубилеум. Вредни и уважени учитељ митровачки г. Владимир Марковић, навршио је ових дана четрдесет година учитељске службе. Честитамо јубилару са жељом, да још дуго крепак и чин поради као учитељ, на славу цркве, школе и народа. Живео!

Избори учитеља. Радослав Стојадиновић оспособљени учитељ, изабран је за учитеља у Великом Средишту. — Светислав Радојчић постављен је за учитеља у Баваништу.

Учитељски збор. Учитељско друштво земунског котара одржаће своју редовну скупштину у Шимановци дана 21. октобра (2. новембра) т. г. у 9 часова пре подне са следећим распоредом: 1. Предавање: а) „Дете се захваљује родитељима на оделу“, писмено тихо вежбање за IV. разред. б) „Појешка долина“ у III. разр. предаје г Војин Недељковић учитељ из Деча. 2. Поздрав председников. 3. Критика. 4. Оверовљење записника прошле скупштине. 5. Извештај тајников, благајников и књижничарев. 6. Предлози.

Школе у Црној Гори. У Црној Гори има стотину основних школа са 126 учитељских снага. Од тих сто школа, само су четири женске и то на Цетињу, у Подгорици, Никшаћу и Бару. У овај број школа нису урачунате цетињска гимназија, богословско-учитељска школа и институт царице Марије на Цетињу.

Телесне казне у школама у Немачкој. — Најновија наредба министра просвете у Пруској дозвољава употребу телесне казне у школама; али употреба ова ограничена је на крајњу нужду, када већ свако друго средство ништа не помаже. Кажњавати се сме само танким прутем, а никаквим другим средством, особито пак онаквим којим би се могло повредити здравље дечје. Ударање по глави, лицу, чупање, вучење за уши итд. забрањено је. Исто је тако забрањено давати казне због слаба успеха, због слабе даровитости и због ситнијих погрешака. — За извршење телесне казне потребна је претходна дозвола од управитеља или надзорника, или у крајњем случају, ако казни не претходи одобрење, мора се надлежнима накнадно пријавити. Пр. Гл.

РАЗНО.

Украс за српске куће. У наклади г. Петра Николића трговца из Загреба изишла је нова слика из живота српског народа: „Деда учи унука мачевању.“ Ову је слику израдио наш славни сликар Паја Јовановић. Ова је слика по замисли својој врло zgodна, за буђење у младоме нараштају чувства слободе и јунаштва, а по изради својој врло је укусна, те ће послужити свакој српској кући, као врло леп украс. Величина слике је: 95 цм. ширине, а 63 цм. висине. Цена јој је 30 фор. на отплату, а 27 фор за готов новац. Ми ју топло препоручујемо српским породицама.

 Велештованим сарадницима нашим овим до знања стављамо, да ће им радови штампани бити чим на ред дођу.

 Дужнике пак опомињемо, да нам дугове своје намире, да би и ми могли трошкове око издавања листа у ред довести.

Уредништво и Администрација „Школског Листа“.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

WWW.UNN.BG.PS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА